

Grænse paa 10,000 Kr., som ikke maa overstiges, idet Husmandsorganisationerne foreslaar, at den samlede Pris, som Ejendommen maa komme til at staa vedkommende Laantager i, i intet Tilfælde maa komme til at overstige 10,000 Kr. Den højtærede Landbrugsminister har ikke taget Hensyn til dette Forslag fra Husmandskommissionerne, og det, synes jeg, er godt, idet den højtærede Landbrugsminister i sit Forslag er gaaet videre og har ladet den hidtil gældende Regel bestaa, men har forhøjet Summerne fra 8,000 og 10,000 Kr. til 10,000 og 12,000 Kr., saaledes at man nu efter Ministerens Forslag kan naa op til en Laaneværdi af 12,000 Kr. Det undrer mig noget, at Husmandskommissionerne ikke har kunnet tænke sig Muligheden af, at en højere Grænse end 10,000 Kr. kunde være nyttig og nødvendig, thi Forholdet er jo dette, at det nuværende Forhold i høj Grad gør det vanskeligt at begrænse Laanesummen, fordi alt er blevet saa meget dyrere. For det første er Jorden steget noget i Pris, men særlig er Byggematerialierne jo steget ganske overordentlig stærkt, og desuden er det jo ogsaa meget kostbart nu at skaffe sig de nødvendige Redskaber og den nødvendige Besætning paa Ejendommene. Alle Kommissioner har ikke kunnet tiltræde den Indstilling, Flertallet af dem hæfter for. Det ses af Bemærkningerne, der ledsager Forslaget, at Odense og Maribo ikke har kunnet tiltræde Forslaget, men gør opmærksom paa, at det er nødvendigt og paa-krævet i visse Egne af Landet, hvor der er en særlig høj Jordpris, at komme op til højere Priser end foreslaaet af Husmandskommissionernes Flertal. Jeg er ikke sikker paa, at denne Forhøjelse paa 2,000 Kr. netop kan dække den Stigning, der har fundet Sted i Jordpriserne, i Materialepriserne, i Arbejdslønnen ved Opførelse af Bygninger og i Anskaffelsespriserne for den nødvendige Besætning. Under alle Omstændigheder maa jeg mene, at man vedblivende, selv om Ministerens Forslag vedtages, staar saaledes, at det i mange Egne af Landet vil være meget vanskeligt at oprette Husmandslodder. Det har jo i det hele taget været et Stridsspørgsmaal igennem Tiderne, om man skulde søge at komme saa nogenlunde op med Laanesummen, at det var muligt i alle Egne af Landet at oprette de Husmandsbrug, der var Trang til, eller man skulde søge at begrænse det. Oprindelig begyndte man med, at man ikke, medmindre særlige Forhold talte derfor, kunde komme op over en Laaneværdi af 4,000 Kr. Det var Bestemmelsen i Loven

af 24. Marts 1899, og da maatte Ejendommens samlede Areal i Almindelighed ikke overstige 8 Tdr. Land. Ved Revisionen i 1904 gik man op til 12 Tdr. Land, og man forhøjede Laanesummen til 5,000 Kr., og ved Revisionen i 1909 slettede man Bestemmelsen om Arealets Størrelse — man sikrede sig kun mod at komme for langt ned, idet det blev fastsat, at Ejendommen ikke maatte være mindre end en Hektar i Areal. Derimod indførte man den Bestemmelse, der ogsaa blev gældende ved Revisionen i 1914, at der skulde være en Normalgrænse paa 6,500 Kr. og en Maksimalgrænse paa 8,000 Kr. Men det ses af de Beløb, der er udlaaente i de forløbne 18 Aar, at Beløbene, der har været stillede til Raadighed, ikke er forbrugte. Der er i disse 18 Aar gennem de vedtagne Husmandslove stillet 60 Mill. Kr. til Raadighed, medens der kun er brugt rigeligt 41 Mill. Kr. Jeg tror, at Aarsagen til, at der ikke er brugt det Beløb, der har været stillet til Raadighed, er, at man har haft Vanskeligheder at kæmpe med i de forskellige Egne af Landet, og at man ikke har kunnet overvinde dem. I alt er der kun oprettet 8,200 Brug i disse 18 Aar, det er gennemsnitlig 455 om Aaret. Betydende nok ses det, at netop i det sidste Aar, hvorfor der foreligger Beretning, er der oprettet flere Brug, end der normalt er oprettet. I det forløbne Aar fra 1. April 1915 til 31. Marts 1916 er der oprettet 565 Brug, og til disse er der brugt et Beløb af omtrent $4\frac{1}{4}$ Mill. Kr. Men det ses ogsaa, at der er visse Egne i Landet, hvor der saa at sige ikke er oprettet Husmandsbrug efter Husmandsloven. Paa Bornholm er der saaledes i nævnte Tidsrum kun blevet oprettet 1 Husmandsbrug; i Maribo Amtsraads-kreds er der kun oprettet 7 Husmandsbrug og i Assens Amtsraads-kreds kun 1 Husmandsbrug. Gaar man nu Tallene efter for de forudgaaende Aar, vil det ogsaa ses, at der i de paagældende Amtsraads-kredse i disse Aar kun er oprettet meget faa Husmandsbrug. Jeg tror, at det udelukkende skyldes den Omstændighed, at det er saa overordentlig vanskeligt at komme i Besiddelse af Jord til Bruget for den Pris, som er normeret.

Jeg skal i øvrigt kun gøre nogle faa Bemærkninger til de forskellige Paragraffer; de afviger ikke væsentligt fra Paragrafferne i den gældende Lov. I § 1 foreslaas der den Ændring, at Kommissionerne herefter faar noget større Betaling, idet Rejsegodtgørelsen pr. km forhøjes til 1 Kr. 50 Øre pr. 5 km, medens den tidligere var 1 Kr. pr. 5 km. Jeg tror ikke, at nogen her i Rigsdagen kan